

Anna Piwowska

Prasa i książka kobieca

Media – Kultura – Komunikacja Społeczna 1, 264-266

2005

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Anna Piwowska

PRASA I KSIĄŻKA KOBIECA

Autorka omawianej pracy patrzy na prasę kobiecą z perspektywy bibliologicznej, jako na źródło informacji o książkach i autorach, mające udział w rozpowszechnianiu literatury oraz wiedzy o niej, a także propagowaniu czytelnictwa. Analizie zawartości poddane zostały trzy tytuły, które reprezentują podstawowe segmenty prasy kobiecej, czyli: luksusowe magazyny („Twój Styl”), pisma poradnicze („Przyjaciółka”) oraz „prasę serca” („Cienie i Blaski”). Omówieniu realizacji „spraw książki” na łamach trzech pism posłużyły rozdziały: II *Popularyzacja literatury pięknej na łamach „Przyjaciółki”*, III *Preferencje i wybory literackie „Twojego Stylu”*, IV *Przyjemności i korzyści z lektury „Cieni i Blasków”*. W rozdziałach tych autorka stara się „prześledzić strategię »sprzedaży« problematyki książki i czytelnictwa przez najpopularniejszy niegdyś poradnik kobiecy z tradycjami, luksusowy magazyn dla ambitnych i wykształconych oraz miesięcznik zajmujący się hurtową dystrybucją zwierzeń” (s. 31).

Rozdział I stanowi natomiast rozbudowane wprowadzenie w problematykę współczesnej prasy kobiecej, ukazujące wybrane do analizy tytuły na tle innych periodyków z danego segmentu. Warto zaznaczyć, iż jest to bodajże pierwsze tak szerokie ujęcie zagadnienia współczesnej prasy kobiecej (autorka skupia się na całej dekadzie lat dziewięćdziesiątych) od momentu ukazania się w 1998 roku monografii Zofii Sokół *Prasa kobieca w Polsce w latach 1945-1995*, w której jednakże prasa współczesna stanowiła niewielki wycinek. Katarzyna Wodniak podsumowuje w tym miejscu stan badań nad współczesną prasą kobiecą, niejako uzupełniając wspomnianą monografię. Zamieszczony na końcu książki, aktualny wykaz źródeł i opracowań, zawierający obok szeregu prac naukowych, pełen spis artykułów dotyczących prasy kobiecej oraz poszczególnych tytułów i wydawców, publikowanych w prasie codziennej i tygodnikach opinii, a także prac magisterskich, wspomnień i relacji członków redakcji oraz źródeł elektronicznych, stanowi wręcz skarbnicę informacji na temat tej dziedziny badań.

W rozdziale II, poświęconym „Przyjaciółce”, autorka odwołuje się do przeszłości pisma, kiedy miało ono wyraźne zasługi w propagowaniu piśmienności, także w jej podstawowym znaczeniu nauki pisania i czytania, kontrastującą z obecną marginalizacją problematyki książki w tygodniku. Rozważania na temat „Twojego Stylu”, zawarte w rozdziale III, obejmują jego proksiążkowe nastawienie, widoczne w występowaniu

Prasa i książka kobieca

na łamach magazynu większości znanych form popularyzacji literatury w prasie. Uzupełniają je szczegółowe informacje na temat historii, działalności wydawniczej oraz najważniejszych publikacji Wydawnictwa Książkowego „Twój Styl”, wraz z dołączonym w aneksie spisem wszystkich książek przez nie wydanych. Omawianym w rozdziale IV „Cieniom i Blaskom” Wodniak przygląda się z punktu widzenia autorstwa opowiadań „pisanych przez samo życie”, ich funkcjonowania na łamach miesięcznika, relacji pomiędzy adresatką wirtualną a rzeczywistą, znaną z badań empirycznych, oraz ich roli zastępczej w stosunku do książek, a także pośredniego wpływu na zwalczanie wtórnego analfabetyzmu.

Wnioski, do jakich dochodzi badaczka w drodze analizy wybranych tytułów pod względem bibliologicznym, brzmią następująco: zainteresowanie pism problematyką książki jest zróżnicowane, rozciąga się „od aspiracji kulturotwórczych i ambicji współtworzenia mód literackich po całkowity brak refleksji o książce i próby jej zastąpienia akcentującymi »prawdziwość« i negującymi zasady fikcji artystycznej »wyrobami literaturopodobnymi«” (s. 201). Na koniec rozważań na temat „statusu książki i czytelnictwa w polskiej prasie kobiecej ostatniej dekady XX w.” autorka zauważa, iż „daje się on opisać w kategoriach stosunkowo największej autoteliczności cechującej przekaz literacki w magazynach dla kobiet sukcesu, jego wyraźnej użytkowości (ewoluującej w stronę rozrywki) w grupie poradników oraz eskapistycznego wymiaru w »prasie serca i zwierzeń«” (s. 204).

Wątek „prasy serca” jest bodaj najciekawszym i najbardziej nowatorskim z prezentowanych w książce wątków badawczych. Autorka zajmowała się tym zagadnieniem już wcześniej, publikując na łamach zbioru *W kręgu prasy (przeszłość – teraźniejszość – przyszłość)* artykuły: „Prasa serca” – gatunek „z przeszłością” na polskim rynku prasowym¹ oraz *Współczesna „prasa serca” na polskim rynku prasowym*². Niestety, znaczna część rozważań, które znalazły się w książce, stanowi powtórzenie (nierzadko literalne) wcześniej opublikowanych wniosków. Jednak i w tym wypadku wkład autorki w badania nad zaniedbywaną i traktowaną nieco po macoszemu „prasą zwierzeń” wydaje się ogromny.

Pewnym mankamentem pracy jest brak jasnych kryteriów, według których badano poszczególne pisma. Każde z nich ukazane zostało pod nieco innym kątem, niejako z innej perspektywy. W wypadku „Przyjaciółki” mocno akcentowana jest jej przeszłość, przy omawianiu „Twojego Stylu” dużo miejsca zajmuje jego działalność wydawnicza. „Cienie i Blaski” dostarczają natomiast tematu do pogłębionych rozważań nad treściami zawartymi w opowiadaniach, ich autorstwem (przedruki z zagranicznych tytułów), czytelnictwami rzeczywistymi i wyobrażonymi. Sprawia to wrażenie, jakby każda z części badawczych powstawała niezależnie od siebie i bez wzajemnych powiązań. Trzeba jednak przyznać, iż jeśli tak rzeczywiście było, autorce udało się je zgrabnie połączyć w pierwszym rozdziale książki, który dzięki swojemu starannemu udokumentowaniu, może – z braku opracowań dotyczących najnowszej historii prasy kobiecej – pełnić funkcję minimonografii.

Dodatkowo pochwała należy się autorce za samo podjęcie wątku prasy kobiecej z

innej, niż zazwyczaj przyjmowane, perspektywy. Zapewne dopiero czas pokaże, które z ujęć, monograficzne czy bibliologiczne, okaże się bardziej znaczące w odbiorze tej wielce wartościowej pracy.

Katarzyna Wodniak, *Współczesna prasa kobieca a sprawy książki. Treści literackie w czasopiśmie: „Przyjaciółka”, „Twój Styl”, „Cienie i Blaski”*, Wyd. SBP, Warszawa 2004.

¹ K. Wodniak, „Prasa serca” – gatunek z przeszłością na polskim rynku prasowym. W: *W kręgu prasy (przeszłość – teraźniejszość – przyszłość)*, red. G. Gzela, J. Gzela, Tom II, Toruń 2001.

² K. Wodniak, *Współczesna „prasa serca” na polskim rynku prasowym*, W: Tamże, Tom III, Toruń 2004.